

JACQUELINE DE ROMILLY

B. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ἡ Ἐταιρεία Ἑλλήνων Φιλολόγων πληροφορήθηκε μὲ ὀδύνη τὴν ἀπώλεια τῆς ἑλληνίστριας Jacqueline de Romilly, πὸν βύθισε σὲ θλίψη τὴν παγκόσμια φιλολογικὴ κοινότητα. Ἔχομε τὴν αἴσθηση ὅτι ἔσβησε ἓνας πυρσὸς τῆς φιλολογικῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν ἀνθρωπιστικῶν σπουδῶν. Βαθύτατα προσηλωμένη στὴν θεμελιώδη σημασία τῶν ἀνθρωπιστικῶν ἀξιῶν γιὰ τὸν παγκόσμιο πολιτισμὸ ἢ Jacqueline de Romilly προωθοῦσε μὲ ἰδιαίτερη θέρμη τὴν διδασκαλία τῶν Ἀρχαίων Ἑλληνικῶν στὰ Λύκεια τῆς ἰδιαίτερης πατρίδας της, τῆς Γαλλίας. Ἡ ἴδια αἰθανόταν πάντα Ἑλληνίδα, λόγῳ πνευματικῆς συγγενείας που ἀπορρέει ἀπὸ τὴν περὶ φράση τοῦ Ἴσοκράτη «Ἑλληνές εἰσιν οἱ τῆς ἡμετέρας παιδείας μετέχοντες». Ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀποψη, ἢ ἀπονομή σὲ αὐτὴν τῆς ἑλληνικῆς ὑπηκοῦτητας ἀποκοῦσε ἓναν ἰδιαίτερο καὶ τιμητικὸ συμβολισμό καὶ γιὰ τὴν ἴδια καὶ γιὰ τὴν χώρα μας.

Ἡ de Romilly ἐρμήνευσε καὶ ἐξέδωσε μὲ τὴν χάρη καὶ τὴν φιλοσοφικότητα τῆς γαλλικῆς σχολῆς τοὺς σημαντικώτερους ἐκπροσώπους τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γραμματείας, συμβάλλοντας ἀποφασιστικά μὲ τὴν διεισδυτικότητα τῶν ἀναλύσεών της στὴν προαγωγή τῆς ἐπιστημονικῆς σκέψης καὶ στὴν οὐσιαστικὴ κατανόηση ὅλων τῶν παραμέτρων τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ. Θεμελιώδης γιὰ τὸν ὀλόπλευρο φωτισμὸ τῆς Ἀθηναϊκῆς Ἡγεμονίας καὶ τοῦ τρόπου μὲ τὸν ὁποῖον ὁ Θουκυδίδης τὴν πραγματεύεται παραμένει πάντα ἡ μελέτη της «Ὁ Θουκυδίδης καὶ ὁ Ἀθηναϊκὸς Ἴμπεριαλισμὸς» (Παρίσι, 1947), πὸν ἀποτελεῖ βιβλίον ἀναφορᾶς γιὰ τὴν σχετικὴ ἱστορικὴ περίοδο. Ἡ ἔκδοσις ἐπίσης τῆς Ἱστοριογραφίας τοῦ Θουκυδίδη στὴν σειρά Les

Belles Lettres τὴν καθιερώνει διεθνῶς ὡς σημαντικὴ ἐρευνητριά τοῦ Θουκυδίδη, ἐνῶ οἱ μελέτες της στὸν Ὅμηρο, τὸν Ἡρόδοτο, τὸν Αἰσχύλο, τὸν Εὐριπίδη καὶ ἄλλους μεγάλους συγγραφεῖς ἀποτελοῦν εὐγλωττες ἀποδείξεις μιᾶς σπινθηροβόλας σκέψης ποὺ διαλέγεται μὲ τὰ ἀρχαῖα κείμενα καὶ τὰ γονιμοποιεῖ δημιουργικά. Ἀπὸ τὴν νεανικὴ της ἡλικία ὁ σεβασμὸς τῶν κλασσικῶν ἀξιών καὶ ἡ ἐλευθεροφροσύνη της φωτοδοτοῦσαν τὴν διδακτικὴ της πορεία καὶ τὴν ὠδήγησαν σὲ σύγκρουση μὲ τὸ καθεστῶς τοῦ Vichy, ποὺ τὴν ἀπέπεμψε γιὰ αὐτὸ τὸν λόγο ἀπὸ τὶς αἰθουσες διδασκαλίας τῶν γαλλικῶν Λυκείων. Τὸ 1947 ἀναγορεύεται διδάκτωρ· τὸ 1949 ἐκλέγεται Λέκτωρ καὶ τὸ 1951 Καθηγήτρια στὴν Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τῆς Lille, ἐνῶ ἀπὸ τὸ 1957 ἕως τὸ 1973 κατεῖχε τὴν ἔδρα τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας καὶ Λογοτεχνίας στὴν Σορβόννη. Ἀπὸ τὸ 1973 ἕως τὸ 1984 ἐξελέγη, πρώτη γυναίκα, Καθηγήτρια στὴν ἔδρα τῶν Ἀρχαίων Ἑλληνικῶν στὸ Collège de France. Ἡ ἐπιστημοσύνη της, τὸ ὑψηλὸ καὶ ρωμαλέο φρόνημά της καὶ ἡ φιλελεύθερη σκέψη της τὴν κατέστησαν ἀγαπητὴ καὶ δημοφιλὴ ὄχι μόνον στὰ Γαλλικὰ Πανεπιστήμια, ἀλλὰ καὶ στὴν διεθνῆ φιλολογικὴ κοινότητα. Σὲ ὅλη της τὴν ζωὴ ὑπῆρξε θεραπαινίδα τῶν κλασσικῶν ιδεωδῶν καὶ ἀπεδείκνυε ἔμπρακτα τὸν σεβασμὸ της στὸν ἐλληνικὸ πολιτισμὸ.

Ὅταν τὸ 2001 ἀνακηρύχθηκε πρέσβειρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ὁ Ἑλληνας πρεσβευτὴς στὸ Παρίσι θέλησε νὰ τῆς ἐπιδώσῃ κατ' οἶκον τὴν τιμητικὴ αὐτὴ διάκριση, ἡ ἰδία, μολονότι τυφλὴ, ἐζήτησε ἡ ἀπονομὴ νὰ γίνῃ στὴν ἐλληνικὴ πρεσβεῖα γιὰ νὰ ἔχῃ τὴν τιμὴ, ὅπως ἐδήλωσε, νὰ εὐρίσκεται σὲ ἐλληνικὸ ἔδαφος. Καὶ στὴν πύρινη λαίλαπα τῆς Πελοποννήσου τὸ 2007 ἡ de Romilly ὠργάνωσε ποδηλατοδρομία τῶν φοιτητῶν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Lille μὲ προσφορὰ 60.000 € γιὰ τὴν ἀναδάσωση τῆς Ὀλυμπίας. «Πρέπει νὰ δώσωμε στὴν Ελλάδα λίγο ἀπὸ αὐτὰ ποὺ μᾶς ἔδωσε αὐτὴ» ἔλεγε συγκινημένη.

Ἡ ἀναγνώριση τῆς καταναγάζουσας προσωπικότητάς της, τοῦ σημαντικοῦ ἔργου της καὶ τῆς ἐπιστημονικῆς προσφορᾶς της πιστοποιεῖται ἀπὸ τὶς δεκάδες τῶν τίτλων ποὺ τῆς ἀπένεμαν πολλὰ ἀνὰ τὸν κόσμον Πανεπιστήμια καὶ Ἀκαδημίες. Ἡ ἰδία ὑπῆρξε ἡ πρώτη γυναίκα μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἐπιγραφῶν καὶ Λογοτεχνίας (1975), διαδεχθεῖσα τὸν P. Chantraine, καὶ ἡ δευτέρη γυναίκα τὴν ὁποῖαν δέχθηκε στοὺς κόλπους της ἡ Ἀκαδημία Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν

(1989). Τιμήθηκε ως Ξένος Έταίρος και από την Ακαδημία Αθηνών. Στην πληθώρα των παρασήμων που έλαβε για την προσφορά της στα Γράμματα συγκαταλέγονται το γαλλικό παράσημο του Τάγματος της Λεγεώνας της Τιμής, καθώς και το ελληνικό παράσημο του Τάγματος του Φοίνικος. Τό 1995 της απενεμήθη η ελληνική ύπηκοότητα για την ανεκτίμητη προσφορά της στην διάδοση του ελληνικού πνεύματος.

Κύριος άξονας των δραστηριοτήτων της υπήρξε ο σταθερός και αταλάντευτος αγώνας της για την ενίσχυση και διάδοση των κλασικών σπουδών και της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, την όποιαν, δικαίως, έθεώρησε άφετηρίαν των συγχρόνων ευρωπαϊκών γλωσσών. Είχε μάλιστα προς τόν σκοπό αυτό ιδρύσει ιδιαίτερον φορέα (Sauvegarde des enseignements littérature: S.E.L.), τόν όποιον συνεχίζει επάξια ο πνευματικός κόσμος της Γαλλίας. Έλπίζεται ότι ο αγώνας της αυτός θα παραδειγματίσει τούς ιθύνοντες την εκπαιδευτική πολιτική της χώρας μας, για την σταθερή αναβάθμιση της διδασκαλίας της αρχαίας ελληνικής γλώσσας και του πολιτισμού.

Η Jacqueline de Romilly είχε αποκτήσει έν ζωή τόν σεβασμό όλων των όμοτέχνων της. Προήγαγε την έπιστημονική σκέψη και την ευρωπαϊκή άγωγή και διακρίθηκε ως σημαντική εκπρόσωπος της φιλολογικής διάνοησης, ένω με τόν θάνατό της έπέρασε στο πάνθεον των άθανάτων, άποτελώντας ένα φωτεινό παράδειγμα περισσότερο για όλους τούς Έλληνες.

Η Έταιρεία Έλλήνων Φιλολόγων ως έλαχίστη άπόδοση τιμής στην μεγάλη αυτήν Έλληνίστρια και Έλληνίδα της άφιερώνει τόν παρόντα τόμον, ένω η Σχολή Ανθρωπιστικών Έπιστημών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου θα όνομάσει μίαν αίθουσα διδασκαλίας προς τιμήν της.